

Bergångare

1

kammar. (En uppgift från 1870 tålet hörde jag min
mor Balla Berg, tillsammans med en kvinna Karna
Ola Jöns = Klompan, i Högstads, Balla Berg
f. 1831, Klompan omkr. 1820, och sade att man
skulle binda en ullgarnstråd omkring stötan
och tån intill och binda dessa två tår tillsam-
mans, så kunde den döde inte gå igen.

Klompan: ja, de kunna dock liksom gå i-
gen, men då kunna de inte gå, utan endast
hoppa i ring, d.v.s. den väg de skulle till-
rygga lägga, skulle de hoppande, så att
detta medel ansåg hon inte fullkomligt
tillförlitligt, men däremot att slå vatten
efter ~~ett~~^{ett} prövningssessionen ansåg hon, Klompan,
tillförlitligt. I Skurup skulle vattnet slås
ut av en som varit med och tvättat liket,
i Högstads, av vilken kvinlig som helst,

3896

i Baldringe, annex till Högstads, av en flisken, som icke haft beblandning med någon man och skulle denna säga i det samma som utslag, vattnet: "kom aldrig här mera." Väinökonungen Ola Mårtensson avled i Baldringetorp 1881 och kvinnan sade till uppf. systern Kersti, f. 1866, nu när vi kommer ut ur porten, så gå bort och släp vattnet efter likprocessionen och säg: kom aldrig här mera. Så skedde och man hörde inte att Ola Mårtensson kom tillbaka. Sakor som lades i graven var för "lyte", icke för att hindra gengångare. Kvinna som avled före föreläsningen fick beson- plagg. Inga andra lik fick något föremål med sig för sådant ändamål. Flaskor men hittas i graven, äro dit lagda för lyte. Feske för gengångare.

Lytte.

Ar uppt: Då någon moder gjorde råd för något av barnen för bortskaffandet av lytet, d. v. s. hon bad ett lik i tygkut taga lytet med sig i graven, som tidigare beskrivits. Den döde ansågs tjänstvillig att taga lytet med sig i graven, men för vad sätt den döde tog lytet med sig hade man ingen uppfattning om, det enda man visste var att den döde uppfyllde den bedjandes önskan men om begravningsskatten skulle vara beständig, fick den från lytet befriade, ~~inte~~ vid modrens begravning, icke se modren som lik, ej heller titta ner i modrens grav, ty om den från lytet befriade icke följde denna modrens varning, kom lytet igen.

Uppt. 1933 av: J. Bergström
Skurup

Liktorner.

En uppt. Föo pyra är den besatte jag mig i Skurup. En gång samtala jag med en person om att vara halmmedel mot liktorner. Ett knä av ett halmstöv uppsått i gödselhägen och gräde liktornerne med detta, bepröva det samma i gödselhägen, när sträit rutnat upp är liktornerne borta. Personen glömd. Denne svarade: jag tog mina liktorner bort med en gläshusvär av söket spische fläsk. jag görd liktorner med gläshusvär och gick sedan ut en kväll och lade den under en sten, där jag aldrig mer skulle komma över. När gläshusvär rutnat upp var liktorner försvunna och försvunna. jag märkte att de mer och mer försvann, för att slutligen försvinna.

Upptäckt: Ben Skurup

Skriv endast på denna sida!

1933.

Liktornar.Kersti

Enkefrun Johanna Larsson f. i Skurup, 1844, berättar. Jag hade liktorrar på ena handen och fick den fört sen jag blev äldre. En gång då det ringde själaringsring för en död mansperson gick jag ut och sade: nu ringet det för minas liktorrar, i Jesu namn. Detta upprepa jag tre gånger och för varje gång strök jag den andra handen över liktorranden och om några dagar voro de borta. Så det en manlig som har liktorrar, skall denne gå ut och göra samma-
ledes när det ringet själaringsring för ett kvinnolik, alltså av makt att kön, annars medför det inte åsyftad värkan.

Karna Rosengren säger, att kvinnan är född 1849.
Det skall icke vara begravningsringning.

Uppt. 1933 av: A. Bergetröm, Skurup.

Skriv endast på denna sida!

Ringormar.

Från Maria Jönsson, en beundrare i Stenshult,
Släminne socken, f. i Grannås socken 1879, säger:
jag kan skriva bort ringormar, ty detta lärde
min mor mig innan jag blivit konfir-
merad, i Håchebergs gods ladderi. De tro
sig kunna skriva bort ringormar, men de
ha lärt den konsten sedan de blivit kon-
firmerade, så att det hjälper inte deras
skrivande. De tro själva att det hjälper,
men det gör det inte. Folk äro så enfaldiga
och tro och tro på alla som skriva bort
ringormar, men det hjälper först sedan
en skrivit, som lärt konsten göra kon-
firmationen.

Uppgt. 1933 av: Bergström, Skurup

Skriv endast på denna sida!

Ekeleark, - vid garvning.

Ysrah Bergström f. i Slägestad 1861, nu lefnosee
i Skinninge, berättar: för omkr. 28 år sen
köpte jag ett eketräd i Simontorps skog i
Bläntorps socken. Jag fråga garvare Larsson
i Ekeleård om han köpte ekeleark. Denne
svara: ja. jag skoga trädet då det var
lyft och man kunde tagu stora flaror
leark ur i stöten. Jag lade learken i en
hög och då jag skulle tagu learken var den
stulen. Samtidigt lättes de råa lundarna
färdigt i ekelearks luf. Förhållande ordet:
"rålearkhad," härleder sig från denna lund-
behandling, ty i första stadiet är huden
rå, och man jämför en ohjfsad männi-
ska med detta stadium!

Uppt. 1933 av: J. Bergström, Skurup

Rättor. (Chr. Olsson, f. i Ömmarp, 1828).

Samma berättare ~~samma~~ sidan 6. I min ungdom
hörde jag att de gamla ontale, att man
kunde uppsäga rättor till utflyttning, giva
dem lön för den tid man haft dem och lät
dem draga till en gård, vars ägare man var
arg på. Man kunde således sända rättor på
en ovän. De gamla ontale, att någon kom-
mit gående över en åker och mätt en svärm
rättor som voro stadda på väg till sitt
nya hem, förin det gamla hemmet, och åstad-
kom stor skadegörelse i sitt nya hem, men
hur det gick till att uppsäga dem till av-
flyttning, hörde jag icke, men de gamla voro
fullkomligt övertygade om, att man kunde
sända rättor till en ovän.

Upptecknadt 1933 av: J. Bergström, Skursås

3896

Marknader

I Herrestads härad ansågs marknadsderna som högtidsdagar frän 1870 talet och tidigare. De förnämsta voro Riviks- Sjöbo- Tomelilla marknader och i Nystad åktobars torgdag. Bönderna köpte då leksaker åt barnen. Barn i skolåldern fick icke komma till marknad. Bönderna köpte åt pojkarne fläjt av trä, små klarinetter av snettall och någon köpte en mässings^(+ mong. värpa = munspel.) solring. De fattiges tjänstepojkar fingo intet.

Skickade
gävor.

Drängarne i Sövestad skulle till åktobars torgdag i Nystad och då köpte de vanligen ett halstorkle och en kamm med raje- kamm fräna sidan, och tjämme- kamm frä andra sidan. Anders Komme i nr 14, Sövestad, Stan- Nystad, är ett satans trant = trängt hæl.

Uppst. 1933 av: J. Bergström, Skeneup

Uppst. 1877, börja de stora yllehalsburen liti amadlarne, siden halstorkle.
Skiv endast på denna sida!

Taklök. — skydd mot åska.

På bondgårdarnes tak såg man ofta planterad taklök frän 1870 talet och tidigare. I Baldringetorp, Baldringe socken var denna växt frän taket hos arrendatorn Cla Jönsson Lemart, 1876. Han sade, att den var bra mot krettersjukdom. Nu har Isak Bergström, köpt ett småbruk i Slättmunge och på taket till uthuslängan öro två hundar planterade. Jag fråga Elna Bergström varför har er företrädare frän helmtaklet planterat taklöken. Hon är f. i Bläntorp, 1867. Hon svarar: taklöken skyddar frän åska. En taklök planterad frän ett tak, slår åskan isas ner i den gården. Det är ett under, att denna saftiga växt kan leva frän de torra helmtaken. Skrifvt. 1933. Skumf.

Övergångare.

Karl Sjöholm f. i Svaneholm 1862, Skurups
socken, berättar: I det hus jag föddes bodde en
gammal kvinna som hade ett rum i huset don-
ret av Svaneholm. Hon avled för omkring 40
år sedan i en ålder av 100 år. Då hon var
sjuk och kände döden närkes sade hon: &
skolen lägga järn i min likhista annars
kommer jag inte att gå in i min griftekam-
mar utan måste gå igen. På greven skall
Ni utstå sprängfrö (berättaren känner isse
vad sort frö det var), ty även detta skulle
hindra döda att gå igen. I det rum hon stod
lik hade man insett en spinnrock och hjulet
gick så att det riktigt fräkt, men min bror
och jag tog och gick ur rummet. Jag tror hon
hette Hanna. Uppt. 1933 av: Bengtström, Skurup.

Stearns
Swiss Rd
Ancestry
Aug 1893.

3895

Ans. *Benjamin
Stearns
Ber. Alpha pioma*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

Summe herathire:

Ä följande sida omnämnde gamla kvinna kunde
sitta hemma i sin stuga och mjölka annens
ko. Min mor Tilda Björholm kom in en gång
och fick se henne sitta i sin stuga och mjölka
annens ko. I mjälkvarne voro stora springor.
Hon hade drivit en kniv upp i underkanten
på mjälkvarn och satt och mjälkade kniven med
håda händerna och mjälk föll ner i en skål.
Hur det gick till att utföra detta visste
mor inte. När hon såg det, tog hon och gick
ut. Tja, vad skall man säga om denna historia?
Att berättaren är en lägnare tror jag icke.
Att man kunde sitta hemma och mjölka annens ko,
har jag förut hört, men att någon sett mjälken,
har jag icke hört för. Alft. 1933 av: W. B. M. Skurup

Skriv endast på denna sida!

3896

Lekare.Skära med sag.

Samme frerson lekte även med sine söder
 denna lek. Han satt på en stol och tog en tösa-
 hand i vardera sin hand. Tösen skulle hålla
 sig baklänges. Nu drog han sakta och sjöng:
 Skära såv, långa drav, Rachelia, maden te.
 Rimmet likna 1816.

En annan lek. Han höller för samma sätt i
 tösens händer och tösen håller sig baklänges.

Nu springer han sakta:

Skära, skära, havre,

Omn skall havren vinnas?

Det skall aldrig säras min,

Omn jag kan honom finna.

År stod tösen lodrät upp, och än låg hon
 baklänges i 45° ~~länges~~

vinkel. Mfpt. 193 av: P. B. Skurus

Skiv endast på denna sida!

19

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

Mällesäck. - lek.

En uppt. I slägestad fr 1870 talet och tidigare
lekte barnen denna lek.

Pojken A. går bort och sätter sig på bachelugns-
länken och pojken B. lägger en hand över varje
avel på A. A. tager nu fast om benen på B.
D. v. s. han gör sine armar på ryggen och skall
hjälpa B. att bli kvar i sitt läge. Nu går han
fram och tillbaka med B. på ryggen och nu
går han bort till modern eller fadren och
säger: här kommer jag med en mällesäck.

Modern: ja så, ja då gör jag male den. Hon
slår pojken, plickan, i sitse ett nått slag och
säger: nu är den malen. A. går nu fram och
tillbaka på golvet med B. gör och gör malet,
och så fortsätter man tills man tröttnat på
den leken. Uppt. 1933 av: J. Bengtsson, Wäner.

Skano J. Bergström
Skump 1933

3896

Grav - gods.

25-

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

Kv uppt. Jag har tidigare antalat, att de döda
icke skulle uppstå på uppståndelsens dag, nämligen,
de skulle vid detta tillfälle vara iklädda endast
en skylt-lase, som skulle täcka könsdelarna,
men ett oföddt barn kunde man icke ge skylt-
lase, men även detta skulle icke uppstå något,
ty skulle barnet följa med i likkistan, ty
en allmän folketro i Herrstads- Toona- och
Ommenhögs härad, var, att den döda oförlösade
modren skulle bli förlösad i graven. Denna
folketro var även i ~~Engelstads~~ Engelstads h.
O Skynths härad trodde man att den begravna
gick upp med kistan och allt till kyrkofrösten, där
förlösningen skulle äga rum. Medan man
i ovan anförda härad trodde att förlösningen
skulle ske i graven och sedan förlösningen skett

trodde man, att modern kunde kläda haourt,
och det var ju ett allmänt bruk i alla härader
na, att man hade haourplagg liggande och vän-
ta på tidsningen, den ena seten finare än den
andra och man gned himmet med en gnivdesten,
för det att det skulle bli mera fräländor.
Att man trodde haourt skulle vara iklädd
dessa plagg på uppfästelsens dag, vises av
följande: Ett myfäst haourt var ju som ett gelä,
ty för att kunna handtera det svepte man en
lång svefeliast utan på skjortan - särskilt så att
haourt likna en stor trå - tynderpöle. Kom-
mer ihåg att denna dräkt icke passa på uppf-
stelsens dag, ty lade man aldrig någon
svefeliast i goven. Sådan oförnuftig klädsel
passar icke då, och skjortan - särskilt hånstjärne
som stylt - seer. Rfpt. 1933 av: J. Bergström, Skunne

De dödas hädanfärd.

När en människa dör, ansåg man, att Gud hemkallat till himmelen den ansunnade, om denne lefvt ett lugnt liv, men däremot om han fört ett ogudaktigt lefverne, dennes själ kom genest till den "onde" och särskildt dessa blevo gengångare. I Bara- Kemmerhågs- Skytte h. ansågs, att alla de som innehade den "sväste lägen", skulle efter döden höra den "onde" till. Sådant döms över dem som hade svartkonsthaken i Färs- Ingerstads- och Herrestads häradar uttala man icke över sådana, men man var tvechysse om det kommande straffet, men däremot alle frimurare voro skämskrivna åt djävulen. De fröva kunde bekänna sitt fel och be god om förlåtelse, och fick sådant, men inga böner till gud från en frimurare hjälpte. Mfpt 1933 nr:

Rida ranka. - lek.

är uppt. i Högstads fri 1870 talet och tidigare
 lekte en gader med sina minderåriga hvar
 denna lek. Nils Ernedsson f. i Högstads omkr.
 1816 lekte denna lek i Leörjan fri 1870 talet, med
 sina tvåttor, Sissa¹⁸⁶⁵ och Elsa¹⁸⁶⁷. Han satte en
 lös fri ena lätet och satte lappfötter mot golvet
 och gungade henne så nått upp och ner nå-
 got. Han var i ungdomen en väldig sångare.
 Han sjöng hen: Rida, Rida, ranka,

Hästen heter blanka.

Var skall du rida?

Skaffa mig en friga.

Vad skall hon heta?

Sköne Margareta.

Men där var ingen hvarma,

Alltän två små hundar,

De låg under väggarna och sleka sina lägger.

Alfred
 1903 av.
 Skriv endast på denna sida!

3896

28

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19

1907. 1933

11 - 11 - 1933

11 - 11 - 1933

En frimurare hade sålt sig åt djävulen och
att sedan den "ände" hjälpt honom med frimur-
ringar så att han i ekonomiskt hänseende
var välhögad och sedan lura "jan" och andra
sig, detta gick inte. I vanliga historier om "jan"
drog alltid "jan" det kortaste sträcket och vart
lurad, men en frimurare kunde icke lura
"jan." För alla kottslingar frontade man in-
gen så mycket som en frimurare.

Då en sådan skulle begäras, sändes flera
par hästar att draga den vagnen, men ett par
tvilling-
batterier - ungstutar, som voro vill-
ingar kunde med lätthet draga densamma.
Sillhövda i Blekinge, ¹⁹²⁷ Nedraby, Ingelstad h.
Slägestad, Herrnerts härad, 1870.

Alfvt. har icke heller hört andra än Bergman på
Esperö, och en bränneriägare i Sillhövda, som sålt
sig åt "jan." Alfvt. 1933. Skriv endast på denna sida! Wm. Skurup

Sten
1907. 1933

1907. 1933

Väggbonader.

So uppt. 1908 var en lärarinna i Herreberga skolan, hon var från Blekinge. Omkr. 1910 sände hon en väggbonad till saldat Löv i Herreberga, Bläntarps socken. Jag bodde vid Herreberga och var lantbrukslärare. Jag bar hem paketet, och i brevet stod att det var en väggbonad.

Ött grovt linetygg på sytt klommes och gir
langer med sött och grovt ullgarn. Ja, det var
ju ett fint arbete, men till vad ändamål
skulle det användas. Dör stod muckarna Löv
och under teknad och kunde inte lösa hi-
storien. Kana Löv: det måste ovillkorligen
vara en grovmlät att hänga på väggen, men
att hänga ett stycke tygg på väggen, kunde ty-
das som att man var hosspitalsgalen. Hon skrev
till lärarinnan och fråga, hur den skulle användas.
Lärarinnan: en väggprydnad.

Skane
Brosch.
1933

" 3896

30

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21

Plejd. - trekantig virkad sjal.

Från Maria Berg, nu boende i Skurup, f. i Romme-
by 1866, berättar: jag har alltid haft en plejd, och
det hade också min mor och mormor. Det är en tre-
kantig virkad sjal. Triangeln lägges på ryggen,
men triangelns två sidolinier går över skuldra-
med omkring tolv tumms breda band ner så långt
att dessa breda band korsar varandra över bröstet,
och räckte ned under armarna där de avsmalnar och i änd-
arna långa förklädesband som man band bakom ryggen^(1.)
och slog dem sedan fram och knöt dem vid vänstra
sidan. Dessa äro de äldsta sjalarna, och de voro
virkade med en kind av annan färg vid sidorna
som grannlåt. En sådan har jag ännu med grått garn
och mörkare garn till den breda hörden. Vi kalla
denna sjalen "hjärterörmare", men någon kalla den Plejd.
Plejd var egentligen den sjal som likna en svep-
1.) över triangelns spets.

Skriv endast på denna sida!

list med tvärt avbrottna ändor. Fändarne nedhäng-
de långa trådländer som fransar. Den hade nästan
alla regnhagens färger. Först en grå ramsa, sedan en
gul, röd, grön. Den var omkr. 12 tum bred. Mens-
personer som led av "jodlager" = värkbrutna
satte sig på en länstol och vira en filejd om-
kring benen, på det att de skulle bli varma.
Den trekantiga gjelens rätta namn är hjörtesväm-
are och den som liknar en svefliast = filejd.
På uppt. förga tur en brud var klädd svarade
berättaren: en vit kjortel, rött förkläde, svart
sammetsjacka och myrtenkrans på huvudet,
d. v. s. om bruden var räddig här myrtenkrans.
Knsig prästen att hon var i bevarande tillstånd,
tog prästen myrtenkransen ur huvudet på
bruden och hon fick under vigseln vara utan myr-
tenkrans och detta i hela den församlade mening-

Björndraht

hetens åsyn. Nlphft. blev inte brudgummen
och polket retade över denna behandling?

Berättaren: vad gjorde det att de blev för-
bittrade. Prästerna hade sådan makt, att de
kunde tillåta sig vad som helst. Det fanns ing-
et annat att göra, än att låta denna skymf.

Klutar användes inte i Blekinge. Sedan jag
var flicka har jag alltid haft huvudkläde, jag
har aldrig begagnat hatt. Min mor och mormor
hade aldrig annat än huvudkläde för huvudet,
aldrig hatt. I bondens sammetsjuka var silv-
erspännen med bidinggång, så att bruden var
gint utstyrd om det var en som var rik. De
fattiga måste naturligtvis vara onklare klädda,
men även om det var en rik brud, skydde sig prästen
för att taga bransen ur huvudet för denna om hon
var havande så det syntes. Nlphft. 1933 av: Wm. Thunberg

Den triangelformiga själen.

Från Hanna Jöns Lars, f. i Skurup, 1863, berättar:

Min mor hade en sådan själ och jag hade en sådan i min ungdom. Vi kalla denna själ "sjelarsvare".

Den var virkad, men fri formen annars som den förut beskrivna från Blekinge. Klippt. mor Bolla Berg, f. i Högestad, 1831, hade sådan själ, men jag vill minnas att hon kalla den "halsjäl". Hovrid-
fjörarna i Högestad hade fri 1870-talet sådana sjä-
lar på sig vid gården om vintern då de gick dag-
ligen vid gården på hovridfjörsvärken. Plejd
begagna aldrig de gamle i Högestad, d. v. s. den
själen som hade formen av en svepläst. Men
de yngre köra i Högestad och Sövestad, Svände,
begagna plejd, då de skulle vara riktigt fina. Jag
vill minnas de kalla den långsjäl. Men hade således
i själar: halsjäl, långsjäl och giltjäl. 1880 och tidig-

(1.) De hade sken under
 färdarna men under färderna
 hade de sken under färderna
 are. Ja det gick så långt i högfärdsgalenskap
 att tueme av hoveribondens Ola Håkansson i
 Sövertad, söner: Ola och Nils iklädde sig sidana
 på 1870 talet. Kvinnorna = frigorna hade ändare på
 rövven, men dessa myndiga bondesöner, hade änd-
 are fram till och räckte ned över könsdelarna. (1.)
 Det var ju kvinnoflagg, men i deras högfärdsgal-
 eskap tänkte de icke på sidant. Jämntale,
 att en havande bond icke i Ronneby, Blekinge,
 fick lära myntkran. Samma myndiga yrister
 voro även i Skåne. En bond som var havande i
 Högstads fick på 1840 talet och tidigare icke
 lära klut. Min mor Dalia Berg, f. i Högstads
 1831, såg i slutet på 1840 talet, en präst framför
 altaret tog kluten av bonden före vigseln och
 tog ett toskile ur en annans kvinnokuvad och på-
 hand bonden. Tja vi skrev icke då anno 1933.
 Uppst. 1933 av: W. B. Skriv endast på denna sida!

Träskärning.

Bland bondbefolkningen har alla tider
funnits riktiga mästare i träskärning.

Man kunde höra en kvissa säga till en an-
nan: did e nåck bra me Ola Boache och
Bengta Lund, Ruskari i Lövestad 1873, han
har gjort to träsko ti Bengta, die si pring
lade och utstaferade = utstypade? så die e rent
farligt = utomordentligt väl utfört arbete.

Klippit tjäna i Ruskari 1873 som vaktpojke.
Jag såg träskarna. Ola Boache kunde icke skri-
va, han var född i Norrie omkr. 1840, han
kunde dock likväl med en blyerts penn
rita de vackraste former av "tulpaner" m.
flera blommor och sedar med en spetsig
täljkniv följis linjerna och å träskosnu-
derna ovanpå och på träskoöverlädet som
trästäljare fanns i alla socknar, den ene större mästare än den andre,

Skriv endast på denna sida!

ju var av trü låg tillsammans tre tull-
framer med skatt. = ställes, förutom andra
inshärningar och ritsar. Detta arbete ställer
fringlorna i ett vstahar i skuggan. Men
ärnu ett mera mäterligt arbete i träsn-
leri såg jag f.d. Kusken (ros Kammarjunk-
er. von Platen i Slögestad) för i Överaby ^{gondel.} = 1835-
E. Vallin. 1874 bodde Vallin i Jyllehusen i
Jyllehusen, där nu Slögestads station är
belägen. Han hade ett litet koveriherum-
an, hövande till Slögestad, men låg i Rams-
åsa socken. 1874 snidade Vallin en vär-
milla, vingarna varo två med sablar
fäktande militärer. När det blöste sväng-
de de hävligt ikring och stanna, högg sab-
larna mot varandra för att äro svänge
ikring och ett nytt handgemäng uppstod.

Nu allt träsnideri jag sett är detta det ypp-
 ersta mästerverket. I Högstads, Ralsinge,
 Sövestad, kallades detta träsnideri "Pring-
 la." Han har gjort to träsko ti Sara, gli-
 e så farligt pringlade = utomordent-
 ligt fint arbete, hon e så stor pod = hög-
 modig, för det hon fått sådana granna
 träsko. I Herrestads härad var det bruk-
 ligt på 1870 talet och tidigare att gästmen-
 nen, om han var slöjdmässig, gav färdnön-
 te "pringlade" träsko, ett sjätte trä, en
 sjättefod, en torsjel = klappträ, en riva, en
 ringepingf, och åt sig själv gjorde han ett
 lixhant jämt meja och stroyhufin, sand-
 horn, snusdosa, av horn. Allt detta var
 så mästertligt utfört, att detta arbete ställer
 predikstolarna i skuggan. Dessa slöjdare

skulle med lätthet utstapera en predik-
stal. Träskena till pigorna kuro många
olika mönster i "pringling." Osta-keren
är de enklaste. Benktirchto Jöns Jönsson,
nu boende i Skurup, f. i Svenstorp 1869,
Cementbärgshärad, han smidade ett sawalbo
i Skurups folkhögskola 1893, som ställer
predikstalsarbetet i skuggan, och det har
sagt, att å bjälkar och sperrar i hemmanet
i Svenstorp, då han var hemmanet utförde han
träsmederi överallt i husen, och duglig
till att rita var han. I Högstads, i mitt
hem, soldatstorfut, 1869 avled soldat Berg,
men han hade pröft ett saltmansfad⁽¹⁾ av
trä, som man hade insp⁽²⁾ 1880 talet, det
arbetet var icke det enklaste och vad
skall man säga om trätallrikerne.
(1) saltmansfad?
(2) Skriv endast på denna sida! Doänteträgen?

Min moster Kersti, f. i Högstads 1820, gifte
sig omkring 1845, med Jöns Persson.
Hon sade: det var en sådan dröm, att
han kunde ställa en vagn på gården, d.
v. s., att han, oaktat han icke gått nå-
gon undervisning och litet väl kunde
tillvärka en vagn och hjulen äro ej lätta
att göra. Ja, en mängd vora slöjdetkun-
niga. Min fader Berg sade: säg till
"Klompjen" f. omkr. 1800, avled i fattig-
het i Högstads omkr. 1872, han lätte de
jönsson, att han gör ett färrtipiano
och han gör det. Min föräldne bror
Nils Bergström, f. i Högstads 1853, han
kunde göra de finaste träskor
man kunde se och "fringla" dem kunde
han. Hästarnes bogträ var även ett naggantarbete.

På 1870 talet och tidigare gingo judar och
veskyttar ihring och sålde tyger m. m.
och även små täljknivar. Dessa små tälj-
knivar hade förmånen av plattknivar och
med dessa knivar utfördes "pringlorna",
sedan man först, med en blyertspeuna
ritat ut mönstret. I Casatorp, Sövestad
var en hovsribordson, f. 1861, Nils Jöns-
son, han skar ut med en sådan kniv i
undersidan i läderskärmeorne till brö-
derna deras förbokstav med bokstäver,
med de vidlyftigaste krommelilurer,¹⁸⁷⁵
sådana som förekomma i de gamla böck-
erna, och många sådana bokstäver in-
rista han i booken i stora bokträd i Ka-
sas skogen. Snickerifabriker tog då för des-
sa slöjdare och väl var det, ty de fingo intet

för sitt arbete och ingen beundra deras
konstskicklighet. Somliga hoverslän-
der som hade en slöjdekunnig dräng, se-
gick den stån i tuggenuset och utföra trä-
slöjd, sedan man uttröskat, såsom fjäder-
pilar av trä, trähasor med tänder, åoder,
rivor och sätta in av brutna hand-
riv - tänder, man tillvärka även trä-
skedar, slevar och trä - svinaäsar, men
dessa tre sistnämnda köpte man vanligen
från marknader av Göttingerne.

Alla träsnideri och smickelser kalla
man med ett gemensamt namn "Pringlor".
Herrnestsads härns. Träslöjden har varit
lika länge som cårhtyggen, men de som
icke vore slöjdekunniga fick anlita andra.

Alfbr. 1933 av: Bm, Skurup

Fortställning. Bland dessa utmärkta träslöjdare,
fanns många sådana, som icke kunde göra ett
par träskor. Träskor med träöversläder var svårt
att lära, och endast de som hade medföddanlag
för sådan slöjd kunde lära det. På 1870 talet fanns i
Hägestad endast smedmästare Paradis som Anders
Paradis som hade träskor med läderputor 1876,
men på 1880 talet kom modet in från Danmark,
och nu började man med trätöflor och funder-
träskor. Endast de äldsta tyckte att träöver-
läder-träskorna voro bäst. De tyckte på vörternas
att man blev surged å vristen. Bonden A.
till bonden B. Kan din dräng snickra? 1870.
B. ah nej, han e beklängesfödd, han kan inte
så mycket som att göra en Gårupel. = Guderpål.
Men sprade och skuffel, grep och lie plus Jelejel
kunde han svänga med, men det ansågs icke tillfyllest.
Härestads härad, 1870. Skriv endast på denna sida! Rfpt. 1933 av: W.B., Skurup

Spinnrocka-svarvare.

De vanliga träslöjdare kunde i allmänhet icke göra spinnrockar. Särskilda fackmän för detta område fanns. I Yheröd, Torpa härad, var en per Mårtensson och en i Everlöv Mils Hansson, båda födda omkring 1840. Lärkistornen skulle för 1870 tålt vara leuckiga för mitten. Dessa kunde icke de sticlilla träslöjdare tillvärka, till detta yrke utfördes särskild undervisning. Hans Toulsson i Dörröd, Yheröd, hade lärt yrket i Dillie eller Örsjö för 1870 tålt. Han var född omkring 1850. De skulle först sätta kördorne i en form och hänga dem i skorstenen, sedan låto de böja sig, men detta var ett konst-
 arbeta som ingen kunde utföra, utan att först ha inhämtat undervisning. De leuckiga kistorna gick bort för 1880 tålt. Slöf. 1933 av: W. S. Skarv

Sövestad ströland, de norra.

Vid enskiftets införande i Sövestad, Sövestads h.,
omkr. 1840. Anders Persson nr 14 Sövestad,

Komman, beläget intill Slögestads sockengräns,
en å utgjorde sockengränsen. Dessa hemman
innehöll 90 tnl. jord och tre par hästar och
ett par dragstudar. Slacken var ytterst sten-
bunden, men tack vare den billiga arbetstrakten,
= arbetslönen hade Anders hemman 1870 röjt undan
en mängdeten och körja sin märke jord och tog
kort och lät drängarne gräva ner jordfaste sten-
ar. Bönderna byggde gårdarne i koveridagsvär-
ken och de slöjdsumnige drängarne fingo
hugga ihop timran. Något skettimmer från de
nedrivna gårdarne i byen fick även tjänt-
göra som byggnads-material, så och även dörrar.
Boningslängan bestod av fäträd, stolpar, lös-

halt, lejder och vägga-stegar. Alltsiderna i
koningsstugan, d. v. s. inåt gården och utsidan
murades med handstryken lersten, så, så att
de väggarna voro högre än övriga väggar.
Fyra långer, allt murat i lerbruk, och under
halmatak. Man hade kullerstenar i jorden
som grund, så att inåt gårdsidan låg fat-
trädet i nära jämnhöjd med sten o. runn in-
åt gården = byggan = stensättningen av kuller-
sten. En gödselhög låg mitt på gården som
pyramid. Efter danskt mönster? Tvi! Tvi!
1878 skulle dottern från nr 14 Lövestad gifta sig.
Nu fylla Anders komma igen gödselhögshillet,
ty man skulle ha ett vidlyftigt bröllop och
gödselhögen lades utvändigt. Det blev nu
lättnad till köande i gården. Bengta f. anders.
1880 var den 5te av sex leon som gifta sig. Forts.

De lagade maten i den öppna skorstenen, men
stekarna stektes i kakugnen. Man upphette
kakugnen och insatte sådant i järngrytor
som skulle stekas och det sadas, att stekarna
stekta i kakugnen på detta sätt blev bättre
än stekarna i stekugnen i bäcksfisloarna i
herregårdarna. 1882 gifte Morten sig, men
man blev det ändring i borsingshuset. Det
gamla var förgånget och man blev det in-
redning efter nytt mönster. Gjusebänken
gick avsked och de flesta fjärrer. Anders
komma hade 4 mjälkkor, men man blev det
15 kor, mjälkkällare, separator och man
levjarna korna smör och pölle i Gård.
Snart kommo andelsmejerierna och ett helt
nytt skede inträffade. Man måste begga om
driften, ty arrendet höjdes, och med Anders

kommas mönster, skulle man icke kunnat
skaffat arrendesumman. Stugan delades i
två delar och nyare måbler, dräpsäng, och ki-
stebordet hade man inte bruk för mera.

Så att omkring 1880 blev det en formlig
revolution i allt. Drängarne började
sig för kontanta penningar och ingen ville
meru pråla i vedmalströja och träskor.
Drängarne började bära trätafflor och om
något år efter 1880 kunde ingen dräng bära
träskor. Vaktprjals-systemet upphörde,
och man började nu äldre ryktare till att
fussa korna. Tjänarne började för bättre kost
och fljila-träskningen började upphöra, men
tröskarna i de större bondgårdarne miste
säger med fljila, ty man behövde länghalm
till taken, men snart kom även länghalms-tröskor.

Boningshuset å nr 14 Sövestad,
"Komman" 1840. På höft.

När man kommer in i förestugan från gårdssidan ^{till höger} är
ett omkring sex alnar storse-bänk. Längan är omkr 9
alnar bred. I gaveln är en heldörr ut till norra ka-
ven. Mitt för stossen är två rum à 3 aln. i kvadrat
vardera. Ett potatisförrådsrum och en mjölk-
spiskammare. En inmemurad kofjärskittel. Kuller-
stensgolv, med ett stort rämnstenskål och ett enk-
elt fönster åt gårdssidan med tre rutor 12 • 12 kvadr.
Förestugan omkr. 4 alnar och tre aln. Inmanför, illu-
ren, = en öppen skooften och inmanför bakugnen
av tegelsten med starkt ovankölje av lera. Till
vänster i förestugan, ingång till stugan. Inne i
stugan till vänster står en utsirad gäshäns och
resten ett lingsäte med ryggstöd av enklaste slag.
Stugan är ungefär 8 • 9 kvadr. Andra väggen, först

En dörr ut till kesten, kiste-huset-keg-huset, men i Sövestad kalla man detta rum för "kesten".

Andra sidan kestdörren, en länghänk liknande den förra. En dörr ut till sommurstugan, även kallad kammers. Andra sidan kammersdörren, en hordsändslänk för far och mor. Vid andra vägg en en länghänk, liknande de förra och kallades keglordslänken. Bänken och det långa bordet lika långa. Vid nedersta hordsändan var en smal gång mellan sängen och bordet. Sängen för två personer, stod alltid uppleddad som till att genast lägga sig uti. Sedan keglugsbänken för två personer, den store keglugnen och stuchale-bänk en med ryggstöd, rymsmande knäppst två sittande. Nu äro vi vid stuga-dörren igen. På keglugnen är ett vackert rum för insättande av ett kär till varnes. Mahomes initialer å keglugslered, men

men detta var ovanligt vackert. I stugan är
två bjälkar och ingen rachare fick gå längre än
till första hjälken framåt. Drängarne våga icke
heller gå tvärt över stugan och sätta sig på en län-
kan. De fingo sätta sig innanför dörran på gå-
sälkänken och stachale-länken. Ingen dräng
våga lägga sig i kakelugns-länken. Den myndige
sonen Martin komma, satte och ledde sig var han
behaga i stugan. I llaren och stugan bergolv och i
kåsten, bergolv. I kammer sed hade Anders komma
inlagt fjelbergolv = bräder. Ingen stal fanns i stu-
gan, men i kammer sed, en aomastol och fyra
andra enkla stolar och ett rent bord. I stugan
mid hörnet å bordsändan, där Anders komma hade
sin plats för planebogen och rakkrivaren var ett
litet krogshav. = hörnskap. Väggarna voro vit-
kalkade. När man satt och spinn lüne, tog man

en stol ur kammer sed om inte länhorne fassa.
 Stersed omkring 6 alnar läng och 9 alnar bredt.
 Märk: Sommarstugan tog upp en del av ster-
 sed omkr. 4-5 kvadr. I stersed var kistor och
 en säng, 2 mans. Sängen i stugan skulle inne-
 hålla flera dynor än som åtgick, ty en mager
 säng ansågs fattigt. Sängen bred och omålad.
 Vardagslag hade men enklare täcke för säng-
 en. På det att sängen inte skulle synas, lade
 man först ett behå för sängens och ovan på
 sängen, sängtycket, men behået räckt så långt
 ner, att endast sängkanten syntes. I sängen
 var två råghalm, som varje dag skulle röas,
 rättare, kravsas upp för att viloligret skulle
 bli blutt = mjukt. Några halmstrå föll varje
 gång på golvet och man sofa dyliken leogolvet
 med en riskvart, eller ~~hampkvart~~ Gångkvart.

I kammersted hade dattern Bengt, f. 1850, en by-
 ra, 1877. Där stod ett litet runt bord fint, antag-
 ligen hade de köpt ~~det~~ det på någon auktion.
 I armstolen var bräde-sits, men ovanpå låg en
 dyna med något gussfjäder uti. Ena sidan var
 gul ullgarnsväv och överst ett stycke tyg av
 svallkan. Denne dynan tävle i grannhet
 med agedynan. Mårr sad i denna stol
 någon gång om vintern, när de sprunget hin.
 I kammersted ingen eldstad. Kasserade
 "ungevär" = underdynan från helmen, fick
 drängarna sova och ligga på, sedan lejonen
 skaderat dem (våta i sängen, var allmänt
 bland lejon.) Drängarnas sängar voro i likhet
 med fars och mors säng, men större säng-
 pläcke och mindre fjäder i dynorna. Om vintern
 lade Kitta kommit ett klöddapros på drängarnas sängar som på
 Sissa, du kan nu gå ut ^{Skriv endast på denna sida!} på resa sängarna i drängkammaren.

Spencer, wrote to vote in London and the other, wrote to the

Skriv endast på denna sida!

Bordshivan av trä var vit = omålad och
man skura det någon gång med en borsmiska
och aska-lut. Ingen handduk i stugan och ingen
dyna med ärgätt. Drängarne fick en hand-
duk i drängkammaren julaften, men de
då skulle de hjälpa sig själva så gott de kunde.
Kistorna voro fyllda med linne, men
detta skulle ligga till tunggift till Märta
och Bengta. De fyra gifta hade gått sin ran-
son. Man hade melärt i kistorna som
skydd mot mal och om sommaren tog man
ut sängdynor = utan fjäder, ullesängtäck-
hussor, radmals klackor, fars radmals-
kyrke-kle och såla det. Sängdynorna och
täckan såg förödigt som tunggift. Ja de hade
mycket inläppat med både ylle och linne,
men tjövarne voro gottiga som kyrkrättor.

Bastu, betyder: badstugan, badhuset, madhuset. Bastu har icke med had att skaffa. Bönerna leda aldrig, och har aldrig hadat. De tvätta ansiktshalvan varje söndagsmorgon och dilligt det. De vora inte så renfärdiga som frömmes församlingar såker lägga dem till last. Alla och liene-konstruonade, som de store hoveribönderna i Sövestad vora i besittning utan, dock icke alla. Anders och Kitta komma vora de frömmaste för sin tid, men söner och svärsöner blevo storbrödjare, så att tre av dem blevo gattiga, men dessa konstruonade får sitt särskilda kapitel. Pijehuset var i ett uthus och hade samma sängutstyrelse som drängarna, omålade sängar, tväms- icke lra-sängar. Inget skinn i dynorna.

Anders komma hade aldrig nägon Skriv gudast på denna sida fäll.

Stampedynor.

På 1870-talet och tidigare i Svvestad, Roms-
åsa, ja, troligen var det allmänt, att lita
stampa dynesräckorna liksom vadmals-
räckorna. I Kulle~~svalla~~ var stamp, i Stora
Käpinge och i Everlövs stora stamper.
1880 kan man säga att stampningen
upphört, ty om börja men alltså köps
tyg till kläder. Man varpa tvist och plag ylle
frå till sängdynor, men brydde sig icke om
att lita stampa dynorna. Man börjar om köpa
linne-dynstygg och hade sådana liksom som ovan-
dynor och madrasser med kachelse uti så-
som varande reutijare, än lös kalm i säng-
arne. Gåseveln avtag och industrialster,
liksom tyger och fjäder kunde köpas. Man börja
mer och mer hålla tidningar och där sig man

vad handlaren hade att sälja. 1880 gifte
sig systern och tog statstjänst i Kungä
gård i Blåtorps socken. De beställde en drags-
säng, en dragsoffa, en skänk, och fyra stolar,
som en snickare i Blåtorp tillverkat. Stolarne
av idag är i allmänhet av samma mönster.
Sängen kostar 18 kr, soffan 18 kr, skänken 18 kr, och
varje stol 15 kr. Inga statfolk hade på
junt som Per Anders. Man lade i säck-
madrasser halsbåre, men statstugorne
harmoniera inte med marmor, trä- eller
tegelstensgolv och endast ett rum och ett
kaghus. 1882 byggdes ett nytt stethus i
Frörums gård, Hageltofta, med träram
och kalk, troligen de första i sitt slag,
med denna bekvämlighet, men man
börja förbättra allt, mer och mer.

Sängarne.

Allmänt hade sängarne följande utseende.

I botten ^{rektangul} ~~kvadr~~ med 4 ben. Sedan och gaveln av bräddor. Gaveln något högre än sidan. De två sidorna voro väggarne. Man satte denna sängvinkel så, att väggarne blev "gine" vid huvudet och matratta längsidan. Botten bestod av lösa bräddor. De gultiga hade rängor som botten. Jag tror icke att Anders Kommas säng blev flyttad för 40 år. Där man satte den, där fick den stå, så även kakelugnslänken. Väggarne kulhades en gång varje sommar, då tog man sängkläder ur sängen och länken och tog upp bottenbräddorna och man behövde icke ruba dessa. Likaså kistebeordet och gäslänken måste man lämna som för klappa-beord, och man tapetsera, för 1880.

Bordet.

Anders Komma i Sövestad, f. omkr. 1816 i Sövestad och hustrun Kersti Andersdotter f. 1818 i Sövestad. Jag har nu skildrat möbleringen och nu skall vi äta frukost. För ännu är sida vid övre bordsändan, däräst Märten från lek bordslänken, överst, halvkanten, äggjafrågen, och vytehöven. Dattern Bengta och en friga stå och äta vid andra sidan bordet. Fingerna få inga aldrig sitta och äta. Man lägger man på bara bordet duk användes aldrig i vardagslag, potatis i två högar. En silltallrik med salt kaviar sill och två duffskoppar, små lerskålar med skummjätt, var man lagt något salt. Man tar en sill och tar skålar ur. Man blir smord om fingrarna, men detta tor man på byxor. Man gör

icke lov att slappa i kappen med sheda, ty
di åtgår för mycken mjölk, 1877. Där och en
tar sin gälekkniv upp ur lommen och an-
vänder. När man skulat en potatis, skär man
den i leutar, sticker kniven i en leit och fuk-
tar i luffekappen och tar ur sillen till.

En sill pr man. Sedan man inmundigt po-
tatis och sill, skall man sva. Nu går Bengta
kort till kakelugnen, där står två gädd med
dricka-beläning till vassnes. Det är fise-
janked. Nu suärr man dricka-beläning
och äter brö till. Bordet är nu fullt av skav-
ler, kar och brödschivor. Om middagen
gå vi framtafflegröd, urolera her en liten
lertullrik och för denna ligger en liten lit
stekt fläsk. En hilsa är i toffsen för gröda-
gaded, och däri är en sheda rirap. Men om

när man skall äta puntpufflegrod, måste
man taga uppät med skedan, grödastacken
är 3 gånger högre än fädel, ty i annat fall
ramlar gröden ur skedan. Denne släpper
man i toppen i kolan, det är sutt, olikat,
lächert, tjämarne få aldrig något sutt, man
njuter i fullaste drag, vi fisk puntpufflegrod med
sirap i kola. Man biter ur sin lilla kättbit
till, man en tillrik med många kättbiter, står
vid översta hordsändan och får ånvarr för ta
tjyd vad de behagr, för sken skall ligga om
tjyd få tillriken äran till Märtin och Bengta,
men Märtin kan gå in och äta om han behagr,
men ingen dräng, väjar gå in i stugan i annat
ärend^{än} och dricka, men dricka - ler - kruket
med ett öra i står ständigt på bordet. Till mid-
attan, en fittesmad. Till kvällsmad råsmålsgröd
taga upp kl. 4 - lägga sig kl. 9, ^{amen.} _{Skiv endast på denna sida!} \ plus mjölken

På 1880 talet börja tjävarne att städja sig för kon-
stant årslen och köpte själva kläder. Linodlingens
upphörde. Nu kommer en slaktare körande en-
spännare från Nystad 1877 och har vanligen en
komrat med sig och köper lamm om eftertrösten.
Slaktaren: vad kostar lammen. Anders Komma:
Jacob: drog him jäven. I gårhuset känner slakt-
aren fri lammen. Vad kostar de? Anders Komma:
elleva riksdaler. Nej 10 ty de äro magra. De ha-
de en en tid haft gott liete och vora feta.
Slaktaren känner igen fri dem. Det är förlijt
vad de äro magra. Anders Komma förstod inte
rävspelit och sade: ja, den satans frägnadja-
velen tjättar jäven. Kom in och ta en suppa.
Nu breder mor en duk fri bordet och sätter en
snörhopp fri bordet, lägger en ort och en tallrik
med kött råhat glich, en tallrik med sött kött.

Karrap 3896

(+ n^o n^o breadshov^o)

korv och en kaffin, brännvin och tre glas.
Breddningen en tvärsliptad linnesduk säcker
snappart för halva bordet. Slaktaone erbjuder
hög sätet och Anders komma sätter sig å sida-
bänken. Slaktaone har god aptit tager sup
efter sup och äter friskt. Slaktaone: ja, efter
som farbror bjuder så bra, vill jag intressa
hossu sig, men jag ger elva, med det för-
behåll att de gå gå här 14 dagar till. Anders
komma: ja, kör till. De ta varenda i hand
och slaktaone ger handpenger. ja, men då gå
vi ta en sup till. Slaktaone låter det bli
för många. Anders komma: för en sån handel
går en ge ett bra li-björ. Slaktaone köper
5 lamm och Anders komma kör till sten
med dem om 14 dagar och är full som en
so, vid hemfärden, Alft. 1933 av J. Bergström, Skurup.

Skriv endast på denna sida!

En gång kom hans komma kom från
Nystad, var han berusad, att för en så-
dan hoverskande, en av de största kamorna.
nyttar han, skulle tyda på fattigdom, han
har inte råd till att gå in i ett hus i
stan. Vanligen de moär var med, för
ett nytt hus stå sig, men var han allena
blev ruset försvårigt. Han hade de
lästa hästarna, och hur det kunde av-
lupa lyckligt, förstär jag isse.

De små stil segra alla i de mejderna.
Köpmannen i staden, försumma inte att
giva den brännvin, sedan tog han skaden
igen vid mätningen av skummanalen.

1878. Måten komma: ja, ska min sjä-
nog ta reda på den holländska viktens,
hur det går till.

Söndagsfint.

I Sövestad hos de store hoverileönderna. Thorjén
 på 1870 talet och tidigare när leöndernas körd till
 stans Östad, tago de vit strandsand med sig
 hem. Sandtärkten sannolikt nära ett fiskerhus.
 Jöns Persson, Vasatrop, Sövestad, f. omkr. 1825
 var körande i Östad 1875 och skulle taga sand
 med sig hem. Denne berättar vid hemkom-
 sten: (två par hästar, hoveri), jag skulle köra
 ner å te sän, men så kom där en fiskerpoj-
 i skuläddern och sa: mor sa ja skulle säga
 Er att en fridlysningsstav är uppsatt och det
 är 5 riksdalers flajt för om man tar sän.
 Tavlan såg jag, men jag tänkte inte på att kö-
 ra från den. Jag sade: tack skall du ha för
 du sade mig det. Pojken: mor sade: om ni
 kunde ge oss lite sängeböss. Jag sade: ja,

efter som du var så snäll och se de mig detta,
 så skall du gå en tussloss. Så gick han så
 mycket han kunde lära i famnen bort till
 huset. Bönderna hade bolstervagnar och alltid
 halm i dessa då de körde till staden. Antagligen
 utvisades en annan sandtäck. I vardagslag,
 sanda man vanligen i det lergolv, men om sön-
 dagarna sanda man det. Man drökte några dropp-
 ar vatten på den torra sanden, och sedan var den
 lätt att utgå. Sanden vit och golvet grått gav en spräck-
 lig gång och såg högtidligare ut än annars. De som
 hade ene-trä = kuskor i närheten, hade ene-fan
 och sådde på golvet lussefter, men då var det eltra-
 fint. Klungefär så i både Torgelstads-gärrestads-
 Önneshögs-Gumtö-Skerrestads-Torona- och Färs h.
 Böndernas sängar lika till formen, men bestäff-
 arde milringar, nägot olika. Siders Kommes säng

och katalognsliänk voro omålade. Ena grannen,
en yngre hade en brunmålad säng och liänk,
den andre grannen hade en blåmålad med blom-
mor, den tredje ~~en~~, den fjärde en omålade lik
Anders kommas. Alla voro rektangelbottner,
med lösa knäador i bottnen och en vinkel ^{med} ~~en~~
två sidor. Alla innehålla regeln, lös.

Chr. Olsson ^{Bäcker, Vimmerby köps tv.} i Skurup, möbelskredlare, säger: ^{4. 1848.}

Öra. Sängarne komma i bruk för omkring
90 år sen och sopporna likaså. De beställ-
de dylika möbler hos möbelsnickare.

Erikus Kersti Persson i Bläntarp, nu död, f.
i Baldringe 1848 sade: att kammarjunkare
Platan i Slottet i Högstaden, hude 1869 en två-
mans-säng, så att man kunde lägga i en säng,
och ringen öra-säng fanns i Slottet.

Alfbrt. 1933 av: Bengtström, Skurup

Sjåla-ringning.

Slöden skall oss göra lika,
Och all skillnad plåna ut.

Thuru tillämpades detta i praktiken?

Enkefru Berg i Skurup, f. i Ramneby, Blekinge 1870, säger: när vi hörde själaringing, sade den ene till den andra då jag var liten: Det ringar för en fattig stickare. En annan gång: Det ringar för en rik. För den fattige ringde det ~~för~~ klatt med en klocha, men för en rik med två. Jag har bott för en del år sen i Slimminge, och en dag hörde jag klochvona ringa. Jag fråga en grannkvinnan: Är det i Skurup det ringar? Grannkvinnan: nej, det är i Slimminge, men man kan höra från klochan, att det är för en fattig.

Själaringning.

J. d. lantbrukare Jöns Larsson, f. i Skurup, 1868, säger: när jag var liten och man hörde att det ringde i Skurups kyrka, sade man, det hörs ju klochoarna, ett det är en som åtminstone ägt en ko. För en fattig sade man: det är ju en fattig. Det ringar, ty endast en klocha gör.

Jöns Larsson, nu boende i Skurup, f. i Skurup 1861, säger: man sade: idag ringar det för en rik och en annor gång: idag ringar det för en fattig städhare, som icke ägt en ko.

Så att man kunde höra ju själaringningen, om det var för en fattig, eller rik. Vad sågade fredliga världar? De säga: jag är finare än du.

Himlinga-sånger.

Detta mönster härleder sig från Danmark.
 1880 kom uppt. till Bornholm. Jag tog tjänst
 hos en bonde Georg Gjergensen på Tingetad
 i Vestermarie. 60 tunnlands egendom och
 gården hette stora Pilagaard. De voro
 unga folk, han hade praktiserat kent-
 bruk på Själland och hon hade på Själland
 lärt på mejeriskatsel. De voro naturligt-
 vis så moderna som den tiden föreskrev.
 Alla storkönder på Bornholm hade en stor
 sal. Å Pilagaard: ett rektangelformigt
 hval med tre väggar och i detta hval stod
 sängen i dagligningen och för fjärde sidan
 drog man ett skynke av bomulls-väv för-
 skädesrendning, grått och blött. Man kunde
 Modammen ligga där ogenerad, medan

drängarna sötto i stugan och åt frukost.
 I störstugan var en säng tvåmans, liksom
 den förra och omkring denna säng hängde
 gardiner vid de två biddna liksande gar-
 dinen vid förra sängen. Dynor och "ille"
 precis liksom i Anders Kommas Säng i
 Sövestad, d. v. s. ett par långa huvuddynor
 som räckte över sängen, ett himnedyner
 med något gäsfjäder uti, som låg på ryg-
 halmen och en yllodyna ovanpå med gäs-
 fjäder uti. Detta visar att himlinga-
 sängarna äro av danskt mörster, ty
 man ville ju gömma sig i himlinga-
 sängerna, liksom danskarne gömde sig
 i sina sängar under skyddena. En
 Landman boende nära, hade dra-säng
 väckt målad, och en gardinsämsa hängande

äver fönstren och brädgolv. Georg Göggen-
sen hade brädgolv i stodstugan och salen.
Husen voro Boornirskhus liksom de
Anders kommes i Lövestad. Man fick
sillan mrazonen på Boornholm, som vill
hemmasaltad. En lerskil, på formen
som en svensk vattenho för hästar ur-
hålhad ur en trädstam, ett lerskäl, som
 kallades silla-so. Det rymde omkring
10 sillar. Nu skulle drängerna själva
taga upp sin fjällkniv och spicka sillen
och var och en hade en bräda framför sig
på bordet "silla-bräda", när man hade
den spickade sillen. Denna sed har inkom-
mit till Skåne från Danmark, så att i
Örsjö, Skurup, Skavarp, har man använt
silla-bräda, ¹⁸⁸⁰ men i Danmark måste man även
äta sillbenen, men inte i Skåne.

Gångkläder.

Balla Berg, f. i Hågestad 1831, berättar:
 Då jag var liten hade mannana vedmats-
 tröjor, kallade strunda-tröjor med två strunda
 kaktill på ryggen. Skinnbyxor som räckte
 ner till strumpbanden. Tröjorna voro så
 korta, att en öppning fanns mellan tröjan och
 byxorna och detta mitt i kallaste vintern.
 Skinnbyxorna voro lämna-byxor, så att
 då en mansperson skulle kulla sitt vatten,
 måste han knäppa ner framstycket på
 byxorna. Pojkarne hade också korta skinn-
 byxor ¹⁸⁴⁰ i vintern, lämsbyxor, men
 tröjorna hade inga strunda, men voro kor-
 ta, dock icke så korta som gubbeens
 tröjor. Dessa tröjor kallades "pölströjor."
 På 1850 talet hade även gubbeens pölströjor.

tröjor och en brudgum kunde vara i-
klädd polka-tröja och vita himmelbyxor,
lämna byxor. Gubbarne gillade att be-
gära sina gamla kläder, läderstru-
tröjor, skinnbyxor in på 1870-talet, även
lämna byxor såg jag gubbar ha 1878, i
Hägestad, Baldringe, Sövestad. I stru-
datröjorna voro många smittknapp-
ar, märkeknappar, omkring 7 stycken i en
sada tätt intill varandra. Några välsinnige
bönder hade 1850 silverknappar i den korta
vadmalströjan, hög krage i skjorten och en
silkekravatt som landsom halsen och
skjortkragen våldes ner över kravatten,
så att den syntes endast framtill. Om som-
maren var endast silverhalsknapp i skjorten.
De gamlaste gubbarne gingo med skinnbyxor

så länge de levde och ströduströjor, d. v. s.
 till det gamla förväntat tagit slut. På 1850
 talet börja gulbeare om vintern begagna
 kapprockar av vadmal, när de skulle vara
 fina och varma. Drängarne använde aldrig
 kapprockar. De börja ju 1860 tekt lita, sätta
 tyg utan ju prälar, ty ju 1860 tekt ansågs
 det som skem för en dräng att gå i klädd präls
 och vita himmels. Endast de fattigaste tjämn
 gick nöja sig med vita himmels 1870. Präströjor
 na upphörde ju 1850 talet. d. v. s. prälar utan
 tyg. 1870 gästa drängerne sig för strötröja, det
 börja de bäras som en stor skamm för en dräng
 att gå i klädd kort vadmalströja. Strötröjan
 vara omkring 10 år, sedan ville man verkligen
 ha kort- eller strötröja av vadmal, man
 ville nu ha böjetyg.

3896

76
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

67

1840 hade kvinnorna om vintern pälsströjor
korta, pälskjortlar och tofske på huvudet.
Om sommaren radmalströja, kort, med
häktor att knäppa med och någon hade
spudeströja. Ett guchläde ylle, som måste
räckte runt omkring dem. De voro för vassmt
klädda om sommaren, så att vid livslutten
och rygghördens bindning, gingo de i bara
särken och band ryg. Om vintern hade
de en "stuleli" som under kjortel, utan liv-
stycke, den var stichad som ett stichtäcke,
så att detta var ett oformligt plagg, men i
Åkeröd värde man särskilt tjockt tyg
till stulekar. Kvinnorna nu kunna icke
gatta, att kvinnor velat begagna stuleli.
Judar och Pesghitar börja och stryha om-
kring och säga allt möjligt, så att efter

1850 moderna ändrades beständigt,
och sedan syonaskinen kom från 1860 ta-
let blev det riktig revolution i klä-
dräkterna. De unga ville om vintern inte
1870 begagna filtsojalar, utan beställda
kaffor. Drängarna överrochar. Men när
man kom till kyrkan 1878, voro alla
mycket bekvämt klädda. Hovet bonden Nils
Clausen, f. omkr. 1800 i Högstads, hans hustru
begravs omkr. 1878. Han var då ende som var
iklädd kort vadmalströja och vita hne-
byxor för begravningen och Kammerherren Nils
Jönsson såg jag omkr. 1870 gå till natt-
varden iklädd kort skinnbyxor, kort vad-
malströja, polka-tröja, med silverknappar
och en mässe med en stor läderhörm, lågskor
med gula såljos, strumpband med stora knappar.

Qvinnan var iklädd klut med kavel,
en klut som var extra fin. Vadmalströja
och kjortel av vadmal, läderskor som räck-
te endast över tårspetsarna. Ett gyllerörsklo
med alla regnlagens färger med gylladovsar
hängande vid vänstra sidan, jöcklikt
räckte nästan runt i kring henne och det
så ut som de breda kulörta jöckklädes-
banden vora brichade. d. v. s. vävda me-
delst brichor. Man hade 24 brichor med
4 trå i varje bricha. Dessa mular vore
de siste som gick så klädda till nattverden.
En stathovinn hade 1875 en klut på sig, så
hon gick till nattverden, ingen annan, hon
var den siste som bar klut i Högstads-
kyrkan. Måns Jönsson var död och Elne kunde
icke mer gå till nattverden, ålderdomsbräcklig.

På 1850-60-70 talen sålde judar och veehyttar turr-
kle, leide ull- och bomulls av alla butiser och
silvetrokle av alla butiser. Efter 1855 kan man
säga att dessa turrkle utträngde klutarna.

Mallshinsbyxor utträngde de vita linnebyxorna,
särskilt i början på 1870 talet. De fattigaste
pojkar hade aldrig "stake", i Öllerstads h.,
men i stället en "knäppa" en värmskjörtel
kortare än cytterskjörten, utan hystycke, så
att om sommaren de pojorna rulla toov i
toovmassorna, hade de endast knäppan på
sig, som knäpptes med en knapp över magen.
Plegget var icke vechat som kjörteln. En och
annan hade i Öllerstads härad spudetröjor,
men spudetröjornas förlovade lund var
Everlöv och Deberöd, toona härad. Örängarna
köpte stora glaskalidaker av judar som de lade i

kännsnärja om halsen i vardagslag, men då de
skulle vara fina, satte en och annan en fäste-
nål i och lade den om halsen på annat sätt.
Fästena låro av mässingstråd, voro ej försedda
med skydd, så att man rispa sig av nålen.
Men 1880 börja dessa bli omoderna. Men
börja nu med krage och förhäng, icke lös-
krager. I Bläntorp, Torpa härad fanns sjöla-
knuffkorsor som knuffle fina sjölar på bage,
mindre än gillsjoler, som man hängde över
allarne då man skulle vara riktigt fin, dessa
hängde kvinnorna lös över allarne, men någon
hade två nålar förenade med en tråd, som
de fäste i den, på det att de skulle bli kvar
där man hängde dem. På 1880 talet utträngde
bäpstyget både vadmal och värken, och jätterna
hade för längesen fått avsked.

Någon bestämd tid för ³⁸⁹⁶ varje modeändring
fanns inte, ty då en levja med något nytt, blev
de övriga efter. Sålunda hade nämnden Måns
Jönssons klädestad, samma kläder på sig 1870
som han brukat som brudgum omkr. 1820.

Kvinnan likaså: 1870 fanns svarta silke-torckle
och färbke, men Elsa Måns Jöns hade dock
linvä, då hon gick till nattskolan 1870, ett
ylleförkläde med alla regnbågens färger och
Måns hade sina korta pinnbyxor. De hade en
finn hoodkista från 1700-talet, men i fittighu-
set fanns icke plats. Det stod uti och rutna
upp. Kvinnan till uppt. då jag beundra kiste-
hoodet: ja, där e tane många suppa på di
bord. Pälarna försvaras i allmänhet 1850.

Qadmelshjortlårne 1860. 1870 rigarns och värkens
hjulor.

1880. Dragsångarna börja stiga in på allver.
De stora kakelugnarna ut och köksspisar in.
Toorven försvinner och stekkal blir ersättare.
Agenten börja köpa och sälja symmaskiner.
Judar och veskyttar ha försvunnit, endast
skeamanna, d. v. s. sidana som sälja skatter
och vävster.

Ben- och kumpisamlare försvunnit omkring 1875.
Tude-träskor och trätufflor har gjort insteg.
Tude-träskorna är ett mod från Danmark.
Lindblomskan och Partheskan bytts om dräkt.
Försättning av läsarna för teater. 1880.

Konfirmationsflikar på 1870 talet har tröjor på-
satta svarta pärlegörsmän. Hur många
tusen pärlov på varje flika kan jag icke säga.
1880 gammalt i butikerna i städerna.

Engen behövde längre vara amöcker.

På 1870 talet i Herrrestads härad begagna
drängarne lågshor med lädurremmas (snörshor)
och stövlar. Någon dräng lät i Herrrestads h.
beställa "pantalonger", spetsbyxor, med
3 små perlemor-knappar nere vid knäet
på yttersidan. I slutet på 1870 talet beställde
drängarne bragstövlor, de förra räckte till
strumpfodandet, man hade annars bunde än
byxor i stövlarne, än utan på långbyxor,
men "pantalongerna" alltid i stövlarne,
men då snart man särskilt fir. På 1890 talet
försvann både stövlar och pantalonger, och
man skaffa nu snörkängor och galocker.
Tjänarne hade nu kontanta löner 1890 och all
den gamla klädseln, möbleringen, ja själva
husen hade undergått förändring. Tiggeriet
upphörde på 1870 talet.

1890 hade endast gamla gummar filt-
sjar om vintern. Gripe hade kappor och a' luvu
det ett stort torrklo knuffat på bage av
allika kulörer. Pijorne vid Lund hade 1898
hatter, med stora körsbärsklaser om hatt-
landet, så att hattarna sågo aptist lige ut.
Filt-sjalen som sannolikt i bruk 1850,
Spets-sjalen ur gammal,
Chally-sjalen, den långa rensan omkr. 1860,
Lama-sjalen, 1850 - 1900
Doktra Hanna i Everlöv hade lama-sjalar
och silketorrklo i alla regn-längens färger, ^{1870,}
Grevinnor hade flor för ägonen 1870, då de voro
ute och gick. Thorjau på 1900 telet hade även
lärarinnor flor för ägonen. På 1880 telet följde
mattorna med brädgalven, jalusier för
fönstren 1870. Tapetsering på 1880 telet.

Bönderna hade tvåmanssänger, liknande
Anders Kommas, och sås helna sängarne
ände in på 1900-talet, om de ha det ännu
kan jag icke säga, nämligen till drängarne.
Sådana sänger hade kke Andersson i Kna-
storp vid Lund till drängerne 1898, men
själv hade han ligggastiner och möbler
sitt flysch. Där äto drängerne med kniv
och gaffel och varje söndagsmorgon en hand-
duk i drängkammaren. Drängkistorna voro
nu avskedade och klädschäp i stället.
Bönderna vid Lund, de stora, äto inte bland
Gänarne 1880-1900. De hade i rummen lika fint
som adelsmännen. Kosta alltså blev
från 1890-talet som herregårdslador. På 1890-
talet börja socherhetsordningen och välsittandet.
Nu kunde alla få fatt i pengar. Alfbrt 1933 av: W. Berg

Fällandesat.

Fällandesat kallas i allmoges språket, slaget, i alla läroskolor i Sydskåne. Detta hälsar sig därur, att modren blivit skrämd under havandeskapet.

Bengt Jönsson, nu boende i Skinninge, f. i Everlöf 1862, säger: Slaget kan hatas. Om man ser en ligger och har slaget, skall man tåga och draga vänstra skon ur sig, fräsa i den, öppna munläppar från den sjuke, och hålla ett par drappar färs i munnen från den, så tre gånger, och tåga och draga skon från sig med färsen i och tåga och gå sina färde. När den sjuke vaknar är han frisk och för det aldrig mer, men man för icke ont till vem man hatat, ty då får de det igen. Att man hatat enlös man säga.

Skriv endast på denna sida!

uppt. 1933 av: W. B. M. Thunberg

hjärtblad ur grönhälsstocken och åt, och så
fortsatte han. Om tre månader var han
rödklar och frisk som en smöthälsa, men
för säkerhetens skull fortsatte han så ett
år. Han levde och blev gammal och fick
fjra leon till. Detta är ett säkert hote-
medel, men Sanatorierna äro värde lösa.
Samme berättare:

Hylleträdet

De säga att om man frissar vid ett hylle-
träd, får man "klä." jag vet ingen som
pissat vid ett hylleträd, och om man
gjort detta och fått "klä", vet jag inget bo-
temedel mot detta. "Klä" = skabb.

1869 hörde jag att hylle här var bra till saft.
Ja, jag har sedan iakttagit, att de som
kunnat få fett i hyllebjör, hade gjort saft av dessa.

Lungsat.

Bengt Jönsson f. i Everlöf, Torne härad, säger:
De invätta Sanatorier och skola hjälpa de
de med denna sjukdom behäftade, men deras
ordinationer äro värde lösa. 1877 kom jag
till skräddarmästare Jöns Månson i Ylesvöd
och frågar, om han anställde en lärning.

Jöns Månsson svarade: ja, jag kunde nog an-
ställa dig, men jag hörde av Lungsat, så att
mina dagar äro snart tilländalupna, så
att det blir till att böja, för att snart
sluta igen med skrädderiet. jag svarade:
Lungsat kan hatas. Jöns Månsson: vem
kan hata lungsat? jag svarade: Doktorn
Hanna i Everlöf har vid sidan om mina
föräldrar, och har sagt att hon kan hata
lungsat. Jöns Månsson sökte Doktorn Hanna

denna ordinerar följande. Du skall gå ut
 tidigt och taga tre hjärtblad ur en grön
 häls-stock och äta dessa som de äro. Så
 skall du göra ett helt år, så blir du frisk
 igen. Jöns Nilsson plenter nu mycket
 grönhål. Varje dag gick han tidigt ut
 och tog tre hjärtblad och åt. Om två må-
 nader blev han så led av grönhålen, att
 han kräkte mycket, men han fortsatte.
 En gång voro vi på ett bondställe och
 sydde. Då det var kväll skulle Jöns Nil-
 sson gå hem. Bondhustrun: Jöns Nilsson
 behöver icke gå hem, ty här är sängplutser
 nog. Jöns Nilsson: jag måste gå hem, ty jag
 måste verkligen äta tre hjärtblad ur grönhål.
 Kvinna: se du grönhål, ätta kan du äta
 här. Han tog, gick ut i haven och tog tre.

3896
"Klä."

1869 eller 1870 hade nästan alla människor
i Everlöf, "klä." Daktre Hanna ordinerade, att
man skulle tvätta sig med sillake. Mor
tvättade oss barn, sedan vi fört klätt oss
 nakna, med sillake, och sedan vi kom-
nat tvätta mor far, och far mor. Så även
å bondgårdarna. Pigeorna tvättade nakna
drängar och man tvättade varandra alla.
Efter tvättningen med sillake, så efter
två dagar föll stora lecher av kroppen
och nytt skinn växte under lecherne.
Alla i Everlöf använde detta hote-
medel mot "klä", och detta medförde
ämyttat resultat. Sen dess har jag icke
hört någon som har "klä".

uppt. 1933 av: Bergström, Skurup

Skriv endast på denna sida!

Generalkvacksalverskan

Daktra Hanna

Everlöv, Tona härad.

9/
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

82

Bengt Jönsson, fr. i Everlöv 1862 berättar:
Daktra Hanna var född i Everlöv omkr. 1815.
Hennes föräldrar voro mycket fattiga och
bodde i ett hus i Hemmedtorp, Everlövs sock.
Som barn måste Daktra Hanna gå ut i bond-
gårdarne och tigga smatvaror. Hon var nu
14 år gammal, och en flicka med ett glatt
lymne. En kväll, när hon varit ut och
tigit, skulle hon gå å en gångstig som
ledde genom Hemmedtorps furu, mot hem-
met. På gångstigen stod en svart man

hon blev inte rädd, ty hon var fattig, så
att röva henne kunde inte komma ifråga.
Doktra Hanna hälsa: Mannen hälsa inte,
men fråga: var har du varit. Doktra
Hanna: jag har varit ute och tigt smut-
varor. Mannen: du är ju god till att gå
och titta. Du skulle lära mig. Doktra
Hanna: vad skall jag lära? Mannen:
vill du titta och komma hit till denna
platsen sio krällor å rad, så skall du
inte behöva gå och titta. Doktra Hanna
gick in på förslaget, gick dit tiggande, och
sedan hon kommit mannen, tog hon och
återvände, inget samtal med mannen.
Den sionde krällen gav mannen henne
en snartkonstbok. Doktra Hanna tog
tog smut boken, och i smyg läste i den.

På vårvidan, kort efter det hon blivit kon-
firmerad, gick hon bort till ett bond-
ställe och ladd för något matvaror. Fulket
i gården ~~svoro~~ lederna, ty en kreatursjuk-
dom hade utbrutit. Doktra Hanna: var
inte ledsna för detta, ~~ty~~ detta kan jag
bata. De blevo glada och hon gick mycket
matvaror med sig hem. Ennå hon gick
hem gick hon in i kostället, och döt sig
ut som hon lestat korar ögonblickligen.
Snar fingo grannarne reda på, att hon bo-
tat en bondes kor. Nu gick hon ledare
från läsk sären och fjärran. Ingen visste
att hon hade en svart konsthak. En aeren
dator i byen skulle drive spe med henne
och hängde ett betel för en grindstolpe
och gick till Doktra Hanna och fråga, vad bot

som fanns mot denne sjukdom. Doktors Hanna:
Gen. redar sig nog, d. v. s. grundstolpen, lät den
vara, och bekymrar sig inte över den. När hen
kom hem låg tre kor döda i hans kvistall.

Nu sökte han djurläkare, ty han höll Doktors
Hanna för intet, men detta hjälpte inte. Slut-
ligen kom hen och sökte Doktors Hanna.

Hon svarade: sök djurläkare. Bonden:
det har jag gjort, men det hjälper inte.

Doktors Hanna: hur kan du tro, att jag då
kan bota korna. Bonden: alla andra har
du hjälpt, så att du kan hjälpa mig också
om du vill. Doktors Hanna: jag skall för-
söka. Inom kort voro korna friska igen.

Efter den degen våga inte Bonden göra spår
av Doktors Hanna. Doktors Hanna lät teckna
sig till nittioårig. Prästen: du är en

häva och gå inte gå till matbordet, utan
att först ha gått och läst för prästen. Doktra
Hanna: jag har gått och läst för prästen och
har försvarlig kristendoms kunskap och är
konfirmerad. Detta halp inte. Men sände
hon en sjukdom på prästen. Alla doktorer
tillkallades, men ingen kunde bota prästen.
Slutligen måste hen söka Doktra Hanna.
Hon svarade: jag är ingen häva, jag kan
icke bota prästen. Slutligen, efter präst-
ens enträgna böner, sade hon: jag skall
göra vad jag kan. Efter åtta dagar var
prästen frisk igen, men sedan fick
hon lov att gå till matbordet, men ingen
visste att hon hade svartkonstboken.
Det var den "önde" hon mött i skogen, som
givit henne svartkonstboken.

Omkring 1870 kom Åsums-pigen till Rödde
i Everlööv och skulle måla. Ty hon hade
lärt något på måleri. Då hon kom till
Rödde, Everlööv, och höll på med arbetet, frå-
ga Doktor Hanna honom om han ville måla
till henne också. Detta åtog Åsums-pigen
sig. Då Åsums-pigen kom in om dörren
fick hon stort behag för honom och sade:
är det du som skall avlösa mig? Åsums-
pigen: ja, det vill jag gärna, men jag
kan ju intet. Doktor Hanna. Detta nö-
tar intet hinder. Åsums-pigen fick nu
hennes svartkonsthak och slängskjorseln.
Nu börja han och blev lika berömd
som Doktor Hanna på sin tid, men det
var några år man sågte både Doktor
och Åsums-pigen samtidigt. Upskt. 1933 av: Wom
Skuruf

Ingen visste att Asums-frägen fått svartkonsthoken av Doktorslamna, förr, än många år derefter. I början på Asums-frägens praktik, inspekterade G. Dahl på Stora Herrrestads gård 1895, säger: en professor i Lund, namnet glömt, tänkte pröva Asums-frägen. Han sökte honom för en sjukdom, Asums-frägen ordinerade och behåll. Professor: ja, inte vet jag varifrån han fått sina kunskaper, men länd är karlen.) Hur det skulle gå Doktorslamna och Asums-frägen efter döden, döden vore minnigens delad, men att innehålla svartkonsthoken, ansågs i Herrrestads och Torne härad, icke vara större synd, än att den kunde förläutas, men en frimurare var ohjälpligt förlorad. Bm 1933

Den svarta konsthoken, utdelades i Herrrestads härad. Asums-frägen, döden vore minnigens delad, men att innehålla svartkonsthoken, ansågs i Herrrestads och Torne härad, icke vara större synd, än att den kunde förläutas, men en frimurare var ohjälpligt förlorad. Bm 1933

Lysor

På 1860-talet hade man dels tranlampor och
dels sådana av lers. Omkr. 1873 kom här
kerogolja i marknaden, men det sådes att
den explodiv. Nu gingo lampröjare om-
kring och sålde gatoljens lampor, smi, av
bleckplåt. Man hade dållor både för
tranlampor och gatoljens lampor, lieder-
ande och hängande. Endast om julen hade
bönderna duk på hela bordet och två ljus,
talg-ljus, som de själva stöpte i deras
former, men man tillverkade talg-ljus
även utan form. På 1870-talets mitt hade
man hänglampor med en bleckskärm.
och de finare hade till och med krus-
lampor, men på 1880-talet blev det all-
mant med kruslampor och gatoljens talg-
ljusen gingo avsked på den lilla husaren.